

PRÍSPEVOK K HISTÓRII CHOVU MUFLÓNOV NA SLOVENSKU

JÚLIUS VALTÝNI

Kimovská 22, SK – 960 01 Zvolen, e-mail: jul.val@zoznam.sk

VALTÝNI, J., 2012: Contribution to the History of Mouflon Management in the Slovakia. Lesnícky časopis - Forestry Journal, 58(3): 190–194, 2012, ref. 16, ISSN 0323 – 1046. Discussion paper.

This paper contains a short description of the history of mouflon management in the Slovakia, which began in the year 1886, when nine mouflons in the Jelenec (before Gýmeš) deer parks were introduced for the first time. In the late 19th and early 20th century and later several deer parks were established and mouflons were settled into the free shooting grounds. This paper describes the development status and quality of mouflon trophies. In 1937 at the world hunting exhibition in Berlin, the best trophy was rated from Slovakia by 225.80 CIC points, while in 2012 the best trophy won 254.70 CIC points. In the present time the intention of the mouflon management is to maintain the origin character of mouflon as a part of natural ecosystems.

Key words: *history, mouflon management, Slovakia*

Príspevok obsahuje stručný opis histórie chovu muflónov na Slovensku, ktorý začal r. 1886, kedy bolo vypustených do zvernice v Jelenci (predtým Gýmeš) 9 muflónov. Koncom 19. a začiatkom 20. storočia aj neskôr boli zriadené viaceré muflonie zvernice a muflóny boli vypúšťané aj do voľných poľovných revírov. V príspevku je opísaný aj vývoj stavov a kvality trofejí muflónov. Na svetovej poľovníckej výstave v Berlíne r. 1937 bola najlepšia trofej zo Slovenska ohodnotená 225,80 bodmi CIC, zatiaľ čo v r. 2012 získala najlepšia trofej 254,70 bodov CIC. Cieľom chovu muflónov je zachovať pôvodný charakter muflóna, ktorý je súčasťou prírodných ekosystémov.

Kľúčové slová: *história, chov muflónov, Slovensko*

1. Úvod

Introdukcia muflónov na území Slovenska začala v roku 1868, kedy gróf K. Forgách kúpil po jednom páre čistokrvnej korzickej muflonej zveri zo zoologickej záhrady vo Frankfurte a v Bruseli. Zver dovezli do aklimatizačnej zverničky v chatári obce Jelenec, predtým Gýmeš, kde v nasledujúcom roku pridali dva muflóny a jednu muflónku a v r. 1871 dve muflónky tiež z Frankfurtu, spolu deväť jedincov muflonej zveri. Neskôr premiestnili muflóny do zvernice o rozlohe 240 ha a následne do veľkej zvernice o rozlohe 720 ha, ktorú zriadili r. 1870 pod zručaninami hradu Gýmeš. Priemerná cena jedinca bola 33 zlatých (THURÓCZY, 1935). Stav vo zverniciach bol dopĺňaný importom z Korziky, zo zoologických záhrad a zvernic v Lainzi, Hamburgu a iných. Muflóny dodával Forgáchovi aj obchodník Hagenbeck, ktorý od neho muflóny aj kupoval (TURČEK, 1949). Počet muflónov dosiahol v r. 1880 vyše 100 jedincov (MOLNÁR, 1984). Neskôr r. 1882 bolo z veľkej

zvernice vypustených 100 jedincov do voľnej prírody. Pretože sa tie hneď nerozutekali ale ostávali v blízkosti oplotenia, v máji r. 1883 boli vypustené z obidvoch zvernic aj ostatné muflóny a veľká zvernica bola zrušená. Postupne sa muflóny rozšírili aj na vzdialenejšie lokality a do iných revírov, v celom tribečskom pohorí. Osídlenie končilo na juhozápade pri Horných Lefantovciach, na severovýchode pri Veľkom Poli, na juhovýchode a severozápade pri rieke Nitre a neskôr až pri Žarnovici. V r. 1899 bol stav muflónov v jelenskom revíri približne 400 a v r. 1914 bol stav muflónov v pohorí Tribeč odhadovaný na 1 500 jedincov.

Po prvom úspešnom pokuse s introdukciou muflónov v Jelenci, zriadili aklimatizačné zverničky aj majitelia panstiev v Lefantovciach a Oponiciach, kde vysadili r. 1880 muflóny kúpené v Gýmeši a neskôr v Lainzi. M. Pálffy z Malaciek, ktorý kúpil muflóny v Gýmeši ich vysadil v Malých Karpatoch, pri Rohožníku, do zvernice pod Vysokou. V r. 1890 doplnil stav piaty-

mi jedincami zo zvernice v Lainzi. V r. 1897 kúpil jedného muflóna a dve muflónky z Oponíc. L. Károlyi kúpil r. 1905 dvadsať jedincov v Gymeši a v Oponiciach a vypustil ich do svojej zvernice pri Pajštúne (MELCSICZKY, 1935). G. Andrassy r. 1899 vypustil 47 jedincov pochádzajúcich z Lainza do zvernice v Betliari. Podľa THUROČZYHO (1935) však skoro polovica z nich ochorela na motoličnatosť a uhynula. Napriek tomu tam bolo r. 1910 približne 250 jedincov, ale počas prvej svetovej vojny boli všetky upytličené. Podľa cit. autora barany mali vynikajúcu kvalitu trofejí, čomu nasvedčovala skutočnosť, že na viedenskej výstave r. 1910, kde bolo vystavených 211 trofejí, bola jedna trofej muflóna z Betliara ohodnotená prvou cenou (dĺžka rohov bola 81 cm, obvod 24 cm). Takých, aj kvalitnejších tam bolo údajne ulovených viac. Neskôr boli muflóny vysadené na viacerých lokalitách, napr. v okolí Detvy, Remetských Hámrov, Humenného, Medzilaboriec, Trenčína a inde. Pri Modrom Kameni zriadili zvernicu pre mufloniu zver r. 1895, mala však len miestny význam. Podobnú zvernicu zriadili v tom istom roku pri obci Praha v okrese Lučenec a pri Kamenici nad Cirochou, kde vysadili muflóny z Betliara. Viac zvernic na východnom Slovensku bolo zriadených začiatkom 20. storočia. Z nich prichodí spomenúť zvernicu pri Jasenove, kde podľa MOLNÁRA (1984) nežila čistokrvná muflónia zver, lebo sa skrížila s ovcou domácou. Pri Humennom v Hupkovej chovali muflóny dodané priamo z Lainzu. Na väčšine týchto lokalít cez prvú svetovú vojnu muflóny vyhynuli a zdecimované stavy ostali len v Malých Karpatoch a v pohorí Tribeč, inde len „kde-tu“ pár jedincov (BALIŠ, 1956). Podľa výsledkov sčítania bolo v r. 1937 na Slovensku 1 660 muflónov, z čoho bola približne polovica v Malých Karpatoch, asi jedna tretina v pohorí Tribeč a zvyšok na iných lokalitách. Na jar r. 1946, po druhej svetovej vojne, bol odhadovaný stav muflónov na Slovensku 800 až 850 jedincov (TURČEK, 1946). Začiatkom 50. rokov 20. storočia sa začali zriaďovať nové zvernice a zazverovali sa aj voľné poľovné revíry. Z nich si zaslúžia pozornosť viaceré, napr. zvernica na Plešiveckej planine, kde bolo ulovených niekoľko kapitálnych muflónov. V lete 1965 tam bol letný stav 60 muflónov, 92 muflónic a 48 muflónčiat (KULICH, 1970). V šesťdesiatych rokoch sa uskutočnili ďalšie zazverovacie akcie, muflóny boli vypustené v Kováčovských kopcoch, na Krupinskú planinu boli vypustené zo zvernic v Čebovskej Bukovine, zriadenej r. 1966 a v Beluji, zriadenej r. 1967, resp. z Ľuborče, zriadenej r. 1971. Ďalšie muflóny boli vypustené v Slovenskom krase pri Turnianskom Podhradí, do zvernice Dubina pri Kvetnici, do školského revíru pri Rozhanovciach, a inde. Zo zvernic, v ktorých boli neskôr, v 90. rokoch minulého a začiatkom 21. storočia ulovené kapitálne muflóny zasluhujú zmienku zvernica Teplý vrch, okres Rimavská Sobota, muflón ulovený v r. 1993: 237,05 bodov CIC, Vojnice, okr. Komárno, muflón ulovený v r. 2002: 239,65 bodov CIC, zvernica Dob-

rá Niva, okr. Zvolen, muflón ulovený v r. 2009: 248,60 bodov CIC, zvernica Balunky, okr. Senica, muflón ulovený v r. 2008: 237,70 bodov CIC.

Literárne údaje o stavoch muflónov na Slovensku v povojnovom období nie sú úplné ani veľmi presné, preto údaje uvedené v ďalšom texte možno pokladať len za informatívne. V r. 1956 bol odhadovaný stav 1 147 jedincov, v r. 1957: 1 314, v r. 1958: 1 419, v r. 1959: 1 723, v r. 1960: 1 785, v r. 1961: 2 058, v r. 1962: 2 320. Po tuhej zime 1962/1963 sa znížila početnosť muflónov približne o 1/3 a v r. 1963 bol hlásený stav 1 582 jedincov. V r. 1965: 1 432, v r. 1966: 1 480, v r. 1967: 1 772, v r. 1968: 1 974 jedincov. V r. 1970 bola plocha poľovných revírov s muflónmi odhadovaná na viac ako 50 tisíc ha. V sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch 20. storočia sa zvyšovali stavy muflónov dovozom kvalitných jedincov z českých chovov a ich vypúšťaním do novo zriaďovaných zvernic, prevažne stredoslovenských štátnych lesov. V r. 1981 bol odhadovaný stav muflónov na Slovensku 2 760 jedincov, v r. 1984: 3 970, v r. 1990: 4 680, v r. 2000: 7 100, v r. 2010: 12 500 jedincov. Podľa HERZA (2011) bol muflón v r. 2010 hlavným druhom poľovnej zveri v 15 poľovných lokalitách na výmere 176 700 ha poľovnej plochy, z čoho bolo približne 8 500 ha vo zverniciach.

2. Úlovky

Hoci sú údaje o úlovkoch presnejšie ako údaje o stavoch muflónov, predsa len bude vhodné pokladať ich len za informatívne aj preto, že jednotliví autori uvádzajú rozdielne čísla. Údaje o úlovkoch z celého územia Slovenska chýbajú, predovšetkým z obdobia na začiatku chovu. Jedným z prvých je údaj o úlovkoch v gymešských revíroch, kde prvého muflóna, ktorý ušiel zo zvernice, ulovil K. Forgách v r. 1870. Do r. 1883 bol odstrel skromný, ročne sa ulovilo maximálne 10 jedincov, v r. 1884 bolo ulovených 14 muflónov. Do r. 1911, kedy K. Forgách zomrel, tam ulovili 793 jedincov muflonej zveri. Pred ich vypustením do voľnosti, ešte vo zverniciach, bolo ulovených 56 baranov. Neskôr boli lovené aj muflónky a muflónčatá, ale v literatúre nie sú údaje o ich množstve (THURÓCZY, 1935). Začiatkom 20. storočia boli muflóny lovené okrem Jelenca aj v Topoľčiankach, Betliari a v okolí Malaciek, resp. Stupavy. Na celom území Slovenska bolo ulovených v r. 1903: 35, v r. 1905: 70 a v r. 1907: 79, v r. 1927 až 1929 ročne priemerne 37, v r. 1933 až 1936 priemerne 75 jedincov muflonej zveri. Údaje z obdobia po druhej svetovej vojne sú nasledovné: V r. 1949 až 1951 bol zaznamenaný povojnový pokles, ročne sa ulovilo v priemere 30 kusov, v r. 1971: 233, v rokoch 1973 a 1974 v priemere 350 kusov, v rokoch 1977 a 1978 úlovky vzrástli v priemere na 721 jedincov ročne, v r. 1980 bol zaznamenaný pokles: 687, v r. 1981: 845, v r. 1984: 975, v r. 1985: 972, v r. 1990: 1 618, resp. iný údaj: 1 963 ks, z toho 579 baranov, v r. 1995: 1 579 kusov. V období rokov 1980 – 1995 bolo

ulovených podľa GARAJA (1997) spolu 20 654 jedincov muflonej zveri. V r. 2000: uvádzajú štatistiky 1 990, a v r. 2010: 4 288 ulovených jedincov muflonej zveri. Úlovky v r. 2010 boli oproti úlovkom v r. 2000 viac ako dvojnásobné.

3. Trofeje

Trofeje muflónov ulovených na území Slovenska boli prvýkrát vystavené r. 1910 na poľovníckej výstave vo Viedni, kde sa tuľajky muflónov z Betliara umiestnili na poprednom mieste (MOLNÁR, 1984). Vtedy trofeje ešte neboli hodnotené podľa medzinárodne platných metód. Prvú metódu hodnotenia tuľajok, ktorú navrhol r. 1932 A. Dyk, upravil neskôr r. 1934 K. Šiman a takto upravenú schválilo r. 1937 plenárne zasadnutie Medzinárodnej poľovníckej rady CIC ako „pražskú“ metódu hodnotenia trofejí muflónov, ktorá bola používaná na medzinárodnej poľovníckej výstave usporiadanej r. 1937 v Berlíne. MELCSICZKY (1937), ktorý sa zúčastnil na spomenutej výstave opísal kritériá podľa ktorých boli trofeje hodnotené. Bodová hodnota závisela od: priemernej dĺžky rohov (cm), priemerného obvodu rohov meraného na najhrubšom mieste (cm), rozpätia, meraného ako vzdialenosť medzi vonkajšími okrajmi rohov (cm). Vzhľadové body bolo možné prideliť za: farbu (1 až 3 body), vrúbkovanie (1 až 3 body), vinutie (1 až 5 bodov). Zrážky sa pridelovali len za vrastavosť, ak konce tuľajok smerovali k telu muflóna (1 až 5 bodov). Na medzinárodných výstavách bola udeľovaná zlatá medaila tuľajkám, ktoré získali viac ako 210 bodov, strieborná: 205,1 – 210,0 bodov, bronzová: 200,1 – 205,0 bodov. Šimanova metóda bola upravená komisiou CIC, ktorá zasadala v Madride r. 1952 (tzv. madridská metóda) a definitívne v Brne r. 1983, kde boli prijaté doplnky hodnotenia tuľajok, ktoré sú platné v súčasnosti. Upravené boli aj kritériá na udeľovanie medailí. Pri najsilnejších trofejách dáva pražská metóda o 4 až 6 bodov väčšie hodnoty ako madridská (LOCHMAN, 1979). Pri súčasnom hodnotení tuľajok je zohľadňovaný obvod tuľajok pri základni, aj v ich druhej a tretej tretine a zohľadňuje sa aj hodnota tzv. „C“ indexu, ktorý vyjadruje pomer vzdialenosti medzi vonkajšími hranami tuľajok a vzdialenosti medzi špičkami tuľajok. Hodnoty „C“ indexu prví získavali maďarskí vedecí pracovníci tak, že vyhodnotili trofeje vystavené v Budapešti r. 1971. Najčastejšie sa vyskytla hodnota $C = 1,77$, resp. hodnoty v medziach 1,56 až 1,83. Neskôr boli podobne vyhodnotené trofeje muflónov vystavené na medzinárodnej výstave v Českých Budějoviciach r. 1976 a v Nitre r. 1990. Výsledky boli v podstate zhodné s výsledkami získanými v Budapešti. Index „C“ je pokladaný za použiteľnú charakteristiku na určenie normálneho typu muflóna a možné je pokladať ho za objektívnu hodnotu. (TOMICZEK, TURCKE, 2007). Rohy s hodnotou indexu $C = 0,7$ a menšou sú abnormálne a nehodnotia sa. Vyhodnotenie trofejí na výstave v Budapešti súvisiace s určením indexu „C“ bolo podmienené hodnotením

atypickej trofeje muflóna uloveného v Nemecku, ktorý mal veľmi dlhé tuľajky vytočené do dvoch oblúkov, smerujúce von a veľké rozpätie. Pôvodne bola trofej ohodnotená na 238 bodov CIC, čo by bol vtedy svetový rekord. Následne sa však členovia hodnotiteľskej komisie zhodli, že je trofej atypická a vylúčili ju z výstavy. Z trofejí muflónov ulovených na území Slovenska spomenieme len niektoré najkvalitnejšie vystavené na medzinárodných alebo celoštátnych výstavách. Na medzinárodnej výstave usporiadanej r. 1937 v Berlíne najlepšie muflonie rohy zo Slovenska boli na treťom mieste, získali čestný štítok, pochádzali z muflóna uhynutého v blízkosti Malaciek r. 1929 a ohodnotené boli 225,80 bodmi. Ďalšie muflonie trofeje sa umiestnili na 6., 7. a 9. mieste (SEKERA, 1937). Na prvej povojnovej medzinárodnej výstave vo Florencii r. 1960 neboli vystavované muflonie trofeje zo Slovenska. Svetový rekord tam získala trofej muflóna uloveného v ČR, v Chvalove, ohodnotená 236,95 bodmi. Na medzinárodnej výstave v Novom Sade r. 1987 bola vystavená jediná trofej zo Slovenska. Muflón bol ulovený E. Kosibom v Jabložovom r. 1963 a ohodnotený 213,70 bodmi. RICHTER (1968) kritizoval v tejto súvislosti ÚV ČSM, že neposlal na spomenutú výstavu dovedy najlepšiu slovenskú trofej muflóna uloveného A. Konečným v Perneku r. 1929, ohodnotenú 222,10 bodmi. Aj na celoštátnej poľovníckej výstave usporiadanej r. 1971 v Brne boli najlepšou vystavovanou slovenskou trofejovou tuľajkou muflóna z Jabložového. Druhé boli tuľajky z Plešiveckej planiny ohodnotené 207,20 bodmi, ktoré sa umiestnili medzi vystavovanými trofejami na 73. mieste (RICHTER, 1971). Na výstave v Českých Budějoviciach r. 1976 bolo zo Slovenska vystavených 7 trofejí, ktoré získali zlatú medailu. Najviac bodov získali tuľajky muflóna uloveného r. 1975 M. Gyorgym na Plešiveckej planine, ktoré boli ohodnotené 229,20 bodmi. V Nitre r. 1980 bolo vystavených zo Slovenska 12 zlatých mufloních trofejí, najkvalitnejšia bola trofej muflóna uloveného v Sološnici r. 1978, ohodnotená 216 bodmi. Na celoštátnej poľovníckej výstave v Brne r. 1985 bolo vystavených 80 medailových trofejí muflónov ulovených na území Slovenska, z nich 24 bolo ocenených zlatou medailou. Najlepšou trofejovou boli tuľajky muflóna uloveného r. 1980 R. Kovačičom v Novom Meste nad Váhom, ohodnotené 225,30 bodmi, druhou bola trofej barana, ktorého ulovil W. Schulten r. 1984 na Teplom Vrchu, okres Rimavská Sobota. Na výstave v Nitre r. 1990 bola zo slovenských trofejí najkvalitnejšia trofej J. Hudáka z r. 1984 ohodnotená 226,75 bodmi a na výstave v Českých Budějoviciach r. 1993 boli zo slovenských najlepšie tuľajky muflóna uloveného r. 1993 P. Schmidtom v revíri Teplý Vrch, ohodnotené 237,05 bodmi CIC. Na výstave v Nitre usporiadanej r. 2005 získala najlepšie hodnotenie: 239,65 bodov, trofej muflóna uloveného r. 2002 J. Svátekom vo zvernici Vojnice, okr. Komárno, ktorá sa stala národným rekordom do r. 2006. V tom roku na Levických poľovníckych dňoch

bola lepšie ohodnotená trofej muflóna uloveného r. 2005 J. Giblom v Bohuniciach, okr. Ilava, ktorá získala 245,55 bodov CIC. Na bratislavskej výstave „Poľovníctvo a príroda 2011“ získala národný rekord trofej muflóna uloveného r. 2009 A. Menyhartom vo zvernici Dobrá Niva, okr. Zvolen, ohodnotená 248,60 bodmi. Na Levických poľovníckych dňoch v marci 2012 najlepšia slovenská muflonia trofej získala 254,70 bodov CIC a titul národný rekord. Najlepšia hodnotená trofej z Českej republiky získala 258,60 bodov CIC a stala sa novým svetovým rekordom. Muflón bol ulovený r. 2011 vo zvernici Borky, okr. Vyškov, vo veku 8 rokov, dĺžka tuľajok 113 cm, obvody tuľajok 26,9 – 25,6 – 20,8 cm, rozpätie 61 cm, lovec: M. Krajčík. Kvalite mufloních trofejí venoval pozornosť vo viacerých publikáciách a článkoch uverejnených v odborných časopisoch V. Richter, podľa ktorého do r. 1970 bolo ulovených na území Slovenska len 8 trofejí nad 205 bodov. V súvislosti s poklesom kvality trofejí muflónov ulovených na Slovensku v polovici 20. storočia napísal, že príčina nie je známa, ale sa dá predpokladať a spočíva v tom, že sa najstaršie, pôvodné populácie muflónov neregenerovali vypúšťaním zveri z iných oblastí. Nádejný obrat nastal v období 1971 – 1974 kedy bolo ulovených 10 muflónov s trofejou nad 205 bodov, medzi nimi spomenutá trofej z Plešiveckej planiny, ktorá bola na 6. mieste medzi trofejami býv. Československa. Značná časť kapitálnych baranov bola ulovená vo zvernici lesného závodu v Pezinku, kde bolo ulovených za 6 rokov viac zlatých muflónov ako za takmer 100 rokov v celých Malých Karpatoch. V pohorí Tribeča, vrátane zvernice v Topoľčiankach aj v oblasti Žarnovice boli vtedy populácie, ktoré nedávali predpoklad produkcie kvalitných trofejí. Preto cit. autor odporúčal ich redukciu a následnú regeneráciu dovozom kvalitnej muflonej zveri z Českej republiky. Realizácia odporúčania sa skutočne prejavila na kvalite trofejí, pretože na výstave v Nitre r. 1985 bolo vystavených 24 trofejí, ktoré získali zlatú medailu. Zlepšenie kvality bolo pripisované práve novým chovom zveri dovážanej z ČR aj zvýšenej starostlivosti o zver v Malých Karpatoch, Považskom Inovci a iných lokalitách kde bol zistený predtým pokles kvality. Rozširovanie chovu a zriaďovanie nových zverníc pokračovalo aj v ďalších rokoch a prejavilo sa na stále narastajúcom množstve kvalitných trofejí až do súčasnosti.

4. Chov muflonej zveri

O zásadách chovu písal snáď prvý MELCSICZKY (1937), ktorý odporúčal neloviť mladé barany, resp. len také ktorým konce tuľajok smerujú do spodnej čelusti a „vystríhať sa kríženiu muflónov s domácimi ovcami“. Niektorí chovatelia sa o to údajne pokúsili „v záujme aklimatizácie“, resp. zvýšenia ich odolnosti. Také krížence však majú vlnitú sršť a rohy veľmi zakrútené. Neskôr sa krížením sledovalo dosiahnutie väčšej hmotnosti, ale najmä lepšej trofeje muflónov. Ďalšími zásadami

chovu podľa iných autorov bolo dodržiavanie správneho pomeru pohlavia – 1 : 1, ktorý by mal zabezpečiť dostatok dospelých baranov, aby sa najsilnejšie cez ruju príliš nevyčerpali, nakoľko také cez tuhú zimu často uhynú. Bola zdôrazňovaná potreba zabezpečiť cez zimu dostatok kvalitnej potravy, pokoj v revíri, alebo vo zvernici a vykonávať správny vyraďovací odstrel, zameraný prednostne na jedince s vrastavými tuľajkami, pričom by sa kapitálne muflóny mali loviť najskôr v siedmom roku. Význam správneho selektívneho odstrelu zdôrazňovali viacerí autori. KOSTROŇ (1953) napísal, že muflóny boli na mnohých miestach krížené s domácimi ovcami, ale tzv. zatlačovacou plemenitbou, vrátane selektívneho odstrelu, bol vplyv oviec postupne vylúčený. Pri odstraňovaní baranov z chovu podľa neho treba zohľadňovať skutočnosť, že široko rozložené rohy, ani vrastavé do krku, nie sú známkou degenerácie ani nečistokrvnosti chovu, pretože sa vyskytujú aj v pôvodnej domovine muflónov. Skôr je to prejav mladosti a tvorčej nevyhranenosti celého rodu akým sú ovce a kozy. V izolovaných populáciách, kde dochádza k príbuzenskej plemenitbe sa vyvíjajú miestne rázy s určitými charakteristikami, vrátane tvaru rohov, ktorými sa odlišujú od iných rázov. Vyraďovací odstrel má byť zameraný na odstraňovanie nežiaducich jedincov. Podobne napísal o značnej premenlivosti mufloních rohov aj KOMÁREK (1954): „Hoci sa tvrdí, že muflóny, ktoré pochádzali z Lainzu mali pri miešaní krv domácich oviec z Banátu, v ich potomstve celkom prevládol mufloní typ a starostlivým výberom bola uplatnená muflonia podstata takmer vo všetkých našich chovoch“. Pre posúdenie čistokrvnosti pokladal za dôležité posúdiť najmä sršť na krku, ktorú majú krížence s ovcou mätko-vlnitú a sivú, zatiaľ čo čistokrvné muflóny ju majú tuhú, skoro rovnú a hrdzavo-čieru. O čistokrvnosti muflónov bolo napísaných v minulosti mnoho článkov v odborných časopisoch a venovali jej pozornosť aj viacerí autori monografií. K tomu poznamenal LOCHMAN (1979): „Problém čistokrvnosti muflonej zveri sa rozrastá a ak by bol podporovaný ďalšími diskusiami, bol by samoučelný a nezvládnuteľný“. Stručne uzavrel diskusiu konštatovaním, že vplyvy vonkajšieho prostredia, najmä kvality biotopov boli príčinou vzniku viacerých ekotypov alebo „geografických rás“ stredoeurópskej muflonej zveri. Podľa prvých poznatkov získaných začiatkom introdukcie pokladal PÁLFFY (1935) muflóna za „skromné zviera“, ktoré nenarobí škodu a uspokojí sa so spásaním lesných lúčok. Ale MELCSICZKY (1935) sa zmenil, že muflón cez zimu údajne lúpe mladú kôru stromov, hoci túto mienku nepokladá za pravdivú, pretože on také škody nespozoroval. Pripustil však, že pri vysokom snehu môže narobiť veľké škody najmä v dubových a ihličnatých kultúrach. Počas tuhej zimy odporúčal intenzívne prikrmovať a zoslabnuté jedince pochytať a prezimovať ich v maštaliach. Neskôr sa názory na škody v lesných porastoch zapríčinené muflónmi menili a spomínali sa aj značné škody

v prezverených revíroch. Súčasne sa poukazovalo na rušivý vplyv muflónov najmä na srnčiu zver.

5. Záver

Cieľom chovu v minulosti bolo predovšetkým poľovanie na kapitálne muflóny, čo vyplýva z názoru PÁLFFYHO (1935), člena Medzinárodnej poľovníckej rady v Paríži, ktorý napísal v prvom slovenskom, súbornom literárnom diele „Naše poľovníctvo“: „Niet nič krajšieho ako pohľad na kapitálneho muflóna – barana, niet krajšej trofeje a niet ťažšieho poľovania ako na muflónov, keď posledka pri veľkých ťažkostiach, stupňovaná ešte opatrnosťou bystrej zveri, veľmi zriedkavo býva odmenená šťastným výsledkom“. Trofej pripomínala úspešnú poľovačku a vyjadrovala aj kvalitu chovu, čo bolo tradičné chápanie trofeje skoro v celej strednej Európe. Dosahovanie kvalitných trofejí bolo podmienené dôkladnou a dlhodobou starostlivosťou o kmeňové stavy, optimálnym počtom jedincov na jednotku plochy vo vhodnom prírodnom prostredí pri dodržaní správneho pomeru pohlavia, kvalitným krmivom a najmä dôslednou selekciou a včasným vyradením nežiaducich jedincov z chovu. Hoci v súčasnosti ostávajú spomenuté zásady zväčša v platnosti, od konca minulého storočia prevládajú snahy niektorých chovateľov o „produkciu megatrofejí“. Pritom sa systematicky uplatňuje najmä cieľená výživa, dokonca implementácia zootechnických, resp. plemenársko-genetických a krmivárskych metód typických pre farmový chov zveri. Také metódy spojené so zabezpečením absolútneho pokoja pre zver držanú v malých ohradách a pred jej ulovením vypustenú do revíru, smerujú k chovu málo plachej až krotkej zveri,

a nezodpovedajú poľovníckej etike ani moderným tendenciám v poľovníctve. Tie sledujú zachovať poľovnú zver, vrátane muflónov, vo svojej typickej podobe ako súčasť prírodných ekosystémov a nie ako nástroj ekonomického obchodu.

Literatúra

- BALIŠ M., 1956: Muflóny a možnosť ich rozšírenia na Slovensku. Poľovnícky obzor, VIII, 3, s. 51-54.
- GARAJ P., 1997: Výsledky manažmentu muflónovej zveri na Slovensku. Hubertov I., 1, s. 7.
- HERZ J., 2011: Muflónia zver na Slovensku. Myslivost, 59, 12, s. 45.
- KOMÁREK J., 1954: Lesnícká zoologie III. Praha: SZN, 287 s.
- KOSTROŇ K., 1953: Myslivost jako živočišná výroba. Praha: SZN, 459 s.
- LOCHMAN J., 1979: Mufloní zvěř. In: *Dutorohá zvěř*. Praha: SZN, s. 8-247.
- MELCSICZKY M., 1935: Muflóni v Malých Karpatoch. In: *Naše poľovníctvo*. Bratislava: Academia, 238 s.
- , 1937: Naši muflóni v Berlíne. Lovec, XI, 24, s. 7-9.
- PÁLFFY P., 1935: Muflon. In: *Naše poľovníctvo*. Bratislava: Academia, s. 123-126.
- RICHTER V. a kol., 1967: Poľovnícke trofeje Slovenska. Bratislava: SVPL, 310 s.
- , 1975: Najlepšie poľovnícke trofeje za 30 rokov. Poľovníctvo a rybárstvo, 5, s. 10-13.
- , 1989: Po 10. rokoch opäť v Nitre. Poľovníctvo a rybárstvo, 8, s. 313-315.
- SEKERA J., 1937: Medzinárodná lovecká výstava v Berlíne 1937. Lovec, XI, 24, s. 2-7.
- TOMICZEK H., TURČEK F., 2007: Mufoní zvěř. Praha: Víkend, 125 s.
- TURČEK F., 1949: Muflón, *Ovis musimon* Sch. na Slovensku. Bratislava: SPOS, 46 s.
- THURÓCZY T., 1935: O muflónoch. In: *Naše poľovníctvo*. Bratislava: Academia, s. 242-244.